

Unkarin tie “kansademokratiasta stalinismiin”

Unkari oli toisessa maailmansodassa ollut aluksi Saksan liittolainen ja maaliskuusta 1943 alkaen Saksan miehittämä. Unkari ei ollut sitä ennenkään demokratia, mutta tuosta alkaen saksalaisten apuna toimi selvästi fasisinen, “Quisling-tyyppinen” unkarilaishallitus. Neuvostoliiton joukot valtasivat Unkarin talven ja kevään 1945 kulussa, jolloin maa kärsi suuria vaurioita. Myös liittoutuneiden keskinäisen, hiljaisesti aikaansaadun yhteisymmärryksen mukaan Unkari kuului Neuvostoliiton vaikutuspiiriin.

Sodan päätyttyä Neuvostoliiton miehitysjoukkoja jäi Unkariin, mutta ne eivät suoranaisesti puuttuneet politiikkaan. Ylintä valtaa käytti Liittoutuneiden valvontakomissio, jonka johdossa oli neuvostoliittolainen marsalkka Kliment Voroshilov. Pariisin rauhansopimuksessa Neuvostoliitolle annettiin oikeus edelleen pitää joukkojaan Unkarissa suojaamassa Itävallan miehitysjoukkojen selustayhteyksiä.

Ennen helmikuuta 1947 Unkarissa säilyi monipuoluejärjestelmä. Kommunistit saivat vaaleissa syksyllä 1945 noin 20 prosentin kannatuksen, mutta liitossa sosiaalidemokraattien kanssa heillä oli merkittävästi vaikutusvaltaa maan hallinnossa. Kommunistit miehittivät avainministeriöitä, muun muassa tärkeää maatalousministeriötä. Neuvostoliitto pyrki tuossa vaiheessa noudattamaan verraten varovaista “kansademokratia-politiikkaa”, jolloin kommunistit toimivat yhteistyössä “muiden demokraattisten voimien” kanssa. Näihin luettiin kaikki puolueet, jotka eivät olleet taustaltaan fasisisia tai kansallissosialistisia tai ylipäänsä sellaisiksi tulkittuja ryhmittymiä.

Kommunistien käyttämää, vähittäisen vallan kasvattamisen menetelmää ryhdyttiin kutsumaan “salami-taktikaksi”. Se kuvasti demokratian kaventamista siivu kerrallaan, ikään kuin leikaten unkarilaisesta salami-makkarasta.

Blokkijaon vahvistumisen ja kylmän sodan alkamisen myötä Unkarin sisäpoliittinen tilanne kiristyi. Kommunistit valtasivat itselleen lisää hallituspaikkoja ja onnistuivat syrjäyttämään vallasta suuren talonpoikaipuolueen. Yhdysvaltojen hahmotteleman Euroopan jälleenrakennusohjelman julkistamisen jälkeen kesästä 1947 alkaen kommunistien ote vallasta edelleen tiukkeni. He hallitsivat jo täysin poliisia ja armeijaa sekä kykenivät muutaman kuukauden kuluessa lamauttamaan muiden puolueiden toiminnan.

Vuonna 1948 sosiaalidemokraattinen puolue liittyi kommunistien kanssa “yhdistyneeksi työväenpuolueeksi”. Keväällä 1949 pidetyissä vaaleissa tuo kommunistijohtoinen puolue sai 95 prosenttia äänistä, minkä jälkeen Unkarissa vallitsi stalinistisin keinoin ylläpidetty totalitaarinen kommunistihallinto.

Lähteinä: Jens Hacker, Der Ostblock (1983), s. 248 - 257, 276 - 278 ja 382 - 386 ja William Hitchcock, The Struggle for Europe (2003), s. 107 - 110.